

Kronik

Også unge muslimer er præget af det moderne

BSc Econ Omar Shah og dr.theol. Lissi Rasmussen

Der er en tendens i befolkningen, i medierne og blandt politikere til at betragte islam og muslimer som et ensartet, statisk fænomen, der befinder sig udenfor den moderne verden. Da medierne for en uge siden fremlagde resultaterne fra en undersøgelse, foretaget af Catinét Research, om bl.a. unges religiøsitet, blev det mere positive forhold til kristendommen udlagt som et interessant udtryk for udviklingen i det moderne pluralistiske samfund. Den mere udtalte religiøsitet blandt unge med muslimsk baggrund, derimod, fremstilledes ikke som noget interessant, men som problematisk og direkte farlig. Unge med muslimsk baggrund betragtes åbenbart som tilhørende en helt anden kategori end unge med kristen baggrund og deres religiøsitet som værende helt upåvirket af den moderne samfundsmæssige udvikling. Men sådan er virkeligheden ikke.

Både kristne og muslimske unge er præget af det (post)moderne, også hvad angår deres religiøsitet, samtidig med at de smitter af på hinanden. Det karakteristiske for vores tid er, at der ikke er en entydig retning for den religiøse udvikling i forhold til det moderne samfund. Blandt unge med kristen og muslimsk baggrund er der mange forskellige tendenser, nogle af dem endog modsatrettede. Nogle unge kristne og muslimer opfatter religion som et modbillede til (post)modernitet og sekularisme. For andre bliver religion en medspiller i forhold til den moderne udvikling, som lægger op til nyformulering af, hvad det vil sige at være muslim eller kristen. Atter andre leger måske med nogle religiøse forestillinger, ligesom de leger med forskellige fællesskaber, rusmidler etc. Men de betragter sig som tilskuere til og ikke som udøvere af religionerne.

Nogle unge sammensætter elementer fra forskellige kulturer og religiøse traditioner eller er mest optaget af religion som en kulturel ressource. Andre har brug for klare tydelige løsninger, som de finder i de mere faste grupperinger, i f.eks. karismatiske eller politisk ideologiske religiøse kredse, hvor der ikke er tvivl om, hvilke valg der er gode, og hvilke der er dårlige. Samtidig er der intensitet og stærk identitet. Vigtigt er det dog også her, at den enkelte selv vælger og definerer dette tilhørsforhold og selv kommer frem til erkendelsen af det.

Her vil nogle nok indvende: ja, men gælder det alle unge muslimer med et aktivt forhold til islam i Danmark? Hvad med fremstående personligheder som f.eks. Fadi Abdullatif (Hizb-ut-Tahrir) og Ahmed Abu Laban (Det Islamiske Trossamfund)? De nyder vel stor respekt blandt visse grupper af unge? Det er sandt, men for de fleste af disse unge er en sandhed ikke sandhed, fordi Abu Laban eller Fadi Abdullatif siger det, men fordi de har referencer til koranen og profetens sædvane, der kan *overbevise* de unge. Blandt en stor del af den uuddannede forældregeneration blev imamens ord opfattet som lov, netop fordi han var *imamen*.

Det er ikke så meget ønsket om at finde en *egen* islam, der driver disse unge, men derimod i højere grad om *selv* at finde den "sande" islam. De fravælger derfor de menneskelige autoriteter til fordel

for de skriftlige kilder. De bliver med andre ord mindre personfikserede og mere teksttro end forældrene.

Forældregenerationen har således ofte haft et noget dogmatisk forhold til islam, hvor sandhed blev opfattet som sandhed, fordi imamen, forældrene og bedsteforældrene havde ment det, eller fordi "sandheden" var inkorporeret i de begreber, de havde med hjemmefra. Anden-generationen af muslimer er derimod født og opvokset i Danmark, bor her og har fokus her. Mange af dem føler en større tilknytning til Danmark end til forældrenes oprindelseslande.

Gennem deres opvækst er de ikke bare kommet i kontakt med etnisk danske unge, men også med andre muslimer fra andre nationaliteter. Denne interaktion sker i udpræget grad i Danmark, hvor der ikke som i mange andre europæiske lande (specielt i de tidligere kolonimagter) findes én dominerende etnisk gruppe, og hvor ghettodannelse ikke finder sted i særligt omfang. Blandede ægteskaber både på tværs af etniske minoritetsgrupper og mellem majoritets- og minoritetsdanskere er også langt hyppigere i Danmark end f.eks. i Storbritannien.

Alt dette er med til at fremme en mere individuel tilgang til religion. De unge oplever ofte, at deres tro bliver anfægtet, og at de bliver afkrævet svar på spørgsmål om alt mellem himmel og jord og derfor er tvunget til at finde disse svar. Det er ikke tilstrækkelig forklaring, at sådan gjorde deres far. Man vil vide hvorfor. For nogles vedkommende har svaret været at vende troen ryggen. Andre er blevet mere bevidste om deres identitet som muslimer og danskere. For mange har den konstante hetz mod islam og muslimer placeret dem i en permanent forsvarsposition og derfor gjort dem naturligt mere søgende, hvad enten denne søgen er gået i retning af islam eller er blevet et forsøg på at finde en helt anden identitet.

Blandt nogle unge muslimer har udviklingen medført et stigende behov for at definere sig selv som del af den universelle *ummah* (det muslimske fællesskab) og undertiden synliggøre denne identitet gennem brug af arabiske termer - en proces, hvor specielt pakistanske, tyrkiske og kurdiske unge i stigende grad finder "arabisk islam" mere tiltrækkende end forældrenes "lokale" islam. Et udtryk for dette finder vi for eksempel i *Hizb ut-Tahrirs* og salafismens fremgang blandt unge.

Når den danske regering derfor i stigende grad fokuserer på imamerne og f.eks. foreslår at uddanne imamer, så de kan prædike en "moderat islam", og/eller vil indføre sindelagskontrol for eksisterende imamer, vidner det om regeringens uvidenhed med hensyn til imamernes faktuelle indflydelse. Den vækkelse, der finder sted blandt visse muslimske unge, har uendeligt lidt at gøre med imamerne i moskeerne og er ikke fremkaldt af deres prædikener, men derimod af de unge selv som et naturligt produkt af deres søgende mentalitet - en mentalitet, der ikke mindst bunder i deres opvækst i det danske samfund.

Konklusionen er, at unge i dag generelt ønsker en selvstændig identitet. De vil erkende troen på egen hånd. Uanset religiøs baggrund søger de at få kontrol over deres liv, at finde deres identitet i en fragmenteret, uoverskuelig og utryk verden, bl.a. i nyere former for fællesskab, oftest udenfor de

etablerede, traditionsbestemte sociale, religiøse miljøer, som er præget af forældregenerationernes bundethed til traditionelle/kulturelle udtryksformer, som de ikke mener, kan fungere i en dansk hverdag.

Alle de beskrevne tendenser blandt unge er reaktioner på én og samme udvikling og er alle præget af opbrud, den enkeltes valg, autonomi, øget kritisk refleksion og søgen efter autenticitet. Den enkelte har i stigende grad mistet sin traditionsbundne, kollektive forankring. De store fortællinger og sandheder er afløst af små fortællinger og individuelle værdiopfattelser eller har fået en ny betydning. Den enkelte må i højere grad selv finde sine normer og værdier og konstruere sin identitet, men vel at mærke ofte inden for nogle givne rammer. Det sker undertiden ved, at ”de gamle traditioner” genopdages, eller at religionens kilder frem for de religiøse ledere og lærde bliver autoriteten. Det kan også ske på tværs af fortællingerne, på grundlag af den enkeltes bevidste valg efter kriteriet ”hvad der er godt og rigtigt *for mig*”.

Vores antologi handler først og fremmest om de nævnte temaer, men kommer også ind på dermed forbundne spørgsmål om tolkning af Bibelens og Koranens tekster i det moderne samfund, om kvinders deltagelse i det offentlige rum, etisk begrundelse for kristnes syn på homofili, europæisk islam, religion på internettet og forholdet mellem kristne og muslimer. Svarene på disse spørgsmål har at gøre med forholdet mellem religiøs tradition og udfordringerne i det moderne samfund og er langt fra entydige, heller ikke indenfor de enkelte religiøse miljøer, men dog foranlediget af den selv samme moderne udvikling.

Islam, Kristendom og det Moderne (red. Lissi Rasmussen og Lena Larsen) er skrevet af en række danske og norske kristne og muslimer - forskere, der i flere år har beskæftiget sig både fagligt og praktisk med islam og kristendom og forholdet mellem dem. Omar Shah har skrevet hovedindlægget om ”Muslimsk ungdom, tradition og modernitet”.

Bogen udkommer i dag den 13.april på Forlaget Tiderne Skifter. 224 sider, pris kr.200.